

КИР БУЛИЧОВ

СПОДЕЛИ С МЕН

Превод от руски: Стефка Христова, 1975

chitanka.info

Желая да се върна там. Особено днес, когато сивите облаци, появили се от мъглата на хоризонта, преминават еднообразни над влажния покрив. Те носят заряд от силен дъжд и чувство за самотност.

Аз искам да се върна там, но никога не ще успея да сторя това, защото е унизително да бъдеш досаден просяк сред щедри богаташи, които образуват доброжелателна редица, безног човек, когото носят на специална носилка вежливи, мускулисти атлети.

Навярно ще ми се наложи до края на живота си да се измъчвам от завист.

Но тогава аз нищо не подозирах. Тракнаха и забръмчаха вратите на асансьора. Движейки се по спиралната пътека, аз стигнах до разноцветните квадрати на космодрума и се спрях, избирайки мислено от тълпата посрещачи този, който е предназначен да ми бъде спътник — за моето пристигане бяха предварително уведомени.

Човекът, който се приближи към мен, беше висок, слаб и пластичен като гепард. Той имаше дълги, зеленикави от постоянно боравене с херселий пръсти и поради това още преди да си отвори устата, аз вече се досетих, че този човек е мой колега...

— Как пътувахте? — попита той, когато колата излезе от космодрума.

— Благодаря — отговорих аз. — Добре. Нормално.

В моите думи имаше грижливо скриване на истината, защото аз летях дълго, чаках в неудобни, миришещи на метал и загрята пластмаса товарни космодруми, измъчвах се от непоносими претоварвания, които не представляваха нищо особено за конструкторите и пътниците в тази част на галактиката.

Моят посрещач нищо не отговори. Той само се намръщи едва забележимо, сякаш страдаше от отдавнашен зъбобол и сякаш се вслушваше в острите пробоявания, които бяха неизбежни и отдавна станали противни. Минаха още три минути преди той да заговори отново:

— На вас навярно ви беше трудно да летите на нашия кораб? Вие не сте свикнали на такива натоварвания.

— Да, съгласих се аз.

— Боли ли ви главата? — попита той.

Аз не отговорих, защото видях, че той почувствува нов болезнен пристъп.

— Боли ли ви главата? — попита той отново. И добави, като че ли се извиняваше: — За съжаление, вашите кораби рядко идват при нас.

Едва сега, когато се отдалечихме няколко километра от космодрума, ние се оказахме в нова страна. Досега пътувахме на територията на планетната гара, а гарите са еднакви в цялата галактика. Те са безлични, както са безлични всички гари, независимо от това дали от тях заминават влакове, отлитат самолети, или стартират космически дискове.

И колкото по-далече отивахме, толкова по-особен, неповторим ставаше светът наоколо, защото тук, извън големия град, който леко възприема новостите на галактиката, всичко се развива по свои собствени пътища и само някоя отделна подробност, дреболия, може да напомни видяното по-рано. Но както винаги, именно дреболиите по-бързо от всичко спират погледа.

Беше интересно. Аз даже забравих за главоболието и прилошаването, които ме преследваха след кацането. Чувствувах се по-бодър, а въздухът, който влизаше през отворените прозорци на колата, беше свеж и миришеше на трева и домашна топлина.

На края на града сред ниски здания, заобиколени от градини, моят спътник намали скоростта на колата.

— Надявам се, че ви е по-добре? — попита той.

— Благодаря, значително по-добре. Харесва ми тук. Едно е да се чете, друго е да се видят изображенията, да се почувствуват цветът, миризмата и разстоянията.

— Разбира се — съгласи се моят спътник. — Вие ще останете при мен. Така е по-удобно, отколкото в хотел.

— Защо? — казах аз. — Не искам да ви притеснявам.

— Вие не ме притеснявате.

Колата зави по алея, опасваща стръмен хълм, и скоро ние се приближихме към двуетажна къща, скрита в градината. Дървета, храсти и трева по градината се преплитаха в сложна, изискана плетеница, създавайки преминаващи една в друга меки форми, завършък и продължение на които бе самата къща.

— Почакайте ме тук! — каза моят спътник. — Аз скоро ще се върна.

Аз го чаках, разглеждайки цветята и дърветата. Чувствувах се неловко, поради, това че нахлух в чужд живот, който не се нуждаеше от моето присъствие.

Прозорецът на втория етаж се отвори. Слабичка девойка надникна оттам, погледна ме бързо и внимателно, кимна с глава в знак на съгласие, но не на мен, а на някой, който стоеше зад гърба ѝ. И веднага се отдалечи от прозореца.

На мен изведнъж ми стана леко и приятно. Нещо в лицето на девойката, в движението на ръцете, разтворили прозореца, в погледа, мимолетно спрял се върху мен, премести дълбоко в съзнанието, изтри неприятностите, случили се по време на пътуването, разочарованието, предизвикано от сухотата на срещите и неизвестно от какво предизвиканата необходимост да прекарам тук два или три месеца, преди да стане възможно връщането ми обратно.

Аз бях уверен, че девойката ще се спусне към мен и очакването не беше дълго. Тя се появи изведнъж между преплетените клони и растенията се отдръпнаха, правейки ѝ път да мине.

— Скучно ли ви е сам? — попита ме тя, усмихвайки се.

— Не — казах аз. — Няма за къде да бързам. Вашата градина е чудесна.

Девойката беше леко облечена. Жестовете ѝ бяха недодялани и резки.

— Казвам се Лина — каза тя. — Ще ви покажа къде ще живеете. Баща ми е много зает. Баба ми е болна.

— Извинявайте — казах аз — Вашият баща не ми каза нищо за това. Ще отида в хотел.

— В никакъв случай — възрази Лина. Очите ѝ имаха странен цвят — цвета на старо сребро. — В хотела ще бъде по-лошо. Там няма кой да се грижи за вас. А вие никак не ни смущавате. Баща ми поръча аз да се грижа за вас. А той самият остана с баба ми. Той по-добре ще се справи, нали?

Навярно трябваше да настоявам за преместване в хотел. Но аз бях безсилен. Овладея ме непреодолима увереност, че се познаваме с Лина отдавна, че ми е известна тази къща-градина, че принадлежа на този дом и всичко у мен се възпротиви на възможността да го напусна и да остана сам в безличния бездушен хотел.

— Отлично — каза Лина. — Дайте ми ръка. Да отидем в къщи.

Лина показа стаята, в която ми предстоеше да живея, помогна ми да подреда вещите си, заведе ме в басейна с топла, клопочеща от изригващи въздушни струйки вода. Басейнът почти беше покрит от сплелите се над него клони. Лина седеше на брега, обхванала с ръце коленете си и когато аз се гмурнах, тя отмерваше секундите, замижавайки в бесен ужас, ако при изброяване на „десет“ аз не се покажех на повърхността.

След това тя ме заведе на плоския покрив на къщата, където се намираше нейният шумен зоопарк — раирани говорещи щурци, сини рибки, дремещи в цветята, и най-обикновената за мен, но крайно ценена тук земна котка. Котката не ми обърна никакво внимание и Лина каза:

— Аз бях уверена, че тя ще се зарадва. Дори е обидно.

Лина оставаше с мен до вечерта и аз почти никого не виждах, освен нея. Понякога Лина искаше извинение и си отиваше. Аз казвах: „Вие навярно имате много работа. Не ми обръщайте внимание.“ Но веднага щом останех сам, се връщаше тягостното чувство за самота, физическо неудобство и тъга. Аз отивах към полиците с книги, измъквах някоя от тях и веднага я връщах на мястото ѝ, излизав в градината и се връщах отново в къщи и през цялото време се вслушвах в звука на нейните стъпки.

Лина притичваше, докосваше ме с края на пръстите си и питаше:

— Скучно ли ви е?

И аз отговарях:

— Малко поскучах.

Веднъж се реших и дори ѝ разказах за това, как нейното присъствие ме лекува от отпадналостта и лошите мисли. Лина се усмихна и отговори, че нейният брат ще се върне за вечеря и ще донесе лекарства, които ще излекуват последствията от летенето.

— На следващата сутрин ще бъдете съвсем друг човек. Всичко ще изчезне.

— А вие?

— Аз?

— Вие няма ли да изчезнете? Като добра вълшебница?

— Не — каза Лина уверено. — Ще бъда тук утре.

Вечерта цялото семейство се събра на кръглата маса, освен болната баба. Неочаквано за мен се оказа, че в къщата, която

изглеждаше съвършено безлюдна, живеят не по-малко от десет човека. Стопанинът на къщата, уморен и бледен, седеше до мен и бдеше дали ще изпия всички донесени от неговия син, студент-медик, лекарства. Лекарствата, както се полага, се оказаха неприятни на вкус, но аз бях послушен и на никого не казах, че единственото истинско и безотказно лекарство за мен е Лина.

Лина ми съчувствуваше и дори се мръщеше, ако в хода на лечението се срещаха особено отвратителни таблетки.

Стопанинът на къщата каза, че майка му е по-добре. Заспала е. Независимо от умората и бледността, той беше разговорлив, смееше се и представляваше явен контраст на този мрачен човек, който ме посрещна на космодрума. Тогава той беше обезпокоен от състоянието на майка си, сега обаче...

— Тя се събуди — каза изведнъж стопанинът.

Аз неволно се вслушах. Нито кашлица, нито въздишка — в къщата цареше абсолютна тишина.

— Ще се кача при нея — каза синът му. — Ти си уморен, татко.

— Как така — възрази стопанинът, — ти имаш утре занятия!

— А нима ти си свободен?

— Ще отидем заедно — каза бащата. — Извинете ме, гостенино!

Лина ме изпрати до стаята и каза:

— Надявам се, че ще заспите.

— Непременно — съгласих се аз. — Особено ако в лекарствата има приспивателно.

— Разбира се, че има — каза Лина. — Лека нощ.

Аз наистина бързо заспах.

На следващия ден се събудих съвършено здрав. Побързах да отида в градината, надявайки се да срещна Лина. Тя ме чакаше там, до басейна. Искях да и разкажа колко хубаво съм спал, как се радвам на тази благоуханна утрин и на срещата с нея, но Лина не ми даде да си отворя устата.

— Отлично — каза тя, сякаш прочете моите мисли. — Баба също е по-добре. Сега баща ми ще ви откара в института. А довечера ще ви чакам. И вие ще разкажете какво сте работили, какво интересно сте видели.

— Вие сама ще се досетите.

— Защо?

— Вие можете да четете мислите.

— Не е вярно.

— Не може да греша. Нали вие не ме изчакахте аз сам да ви кажа, как се чувствавам. А вчера — помните ли как вашият баща стана от масата, защото се бе събудила баба ви. В дома ви беше тихо. Той нямаше какво да чуе.

— Все пак това не е истина — каза Лина. — Защо трябва да се четат чужди мисли? И вашите в това число.

— Няма защо — съгласих се аз. И на мен ми беше малко тъжно, че Лина не се интересува от моите така ласкави за нея мисли.

— Добро утро — каза бащата на Лина, идвайки в градината. — Вие днес сте съвсем здрав. Радвам се.

— Все пак аз съм прав — тихо казах на Лина, преди да последвам нейния баща.

— Защо трябва да се четат мислите? — отговори тя. — Всичко е написано върху лицето ви.

— Всичко?

— Дори твърде много.

Изминаха няколко дни. През деня аз работех, а вечер скитах из града, ходех в полето, в гората, на брега на голямо солено езеро, в което имаше панцирни риби. Понякога бях сам, понякога с Лина. Аз свикнах с моите хазяи, запознах се с още двама или трима инженери. Но зад привидното спокойствие на моето съществуване нито за миг не ме напускаше странното усещане за действителната необикновеност от обкръжаващите ме хора. Аз почти се уверих в тяхната телепатична способност, но щом заговорех за това, събеседникът се усмихваше. В техните отношения, в равенството и съгласието, в повишената чувствителност един към друг се криеше качество, недостъпно за мен и затова предизвикваше желание да го разгада.

Понякога се чувствавах неловко пред Лина, защото се улавях в някоя мисъл, която не исках да споделя с нея. Струваше ми се, че тя чува беззвучните думи и вътрешно ми се надсмива. Макар че, повтарям, Лина отричаше подобна възможност.

Веднъж вървах по улицата. Улицата беше заобиколена със зеленина и криволичеше, както почти всички улици в този град. Пред мен вървяха момчета. Те ритяха топка, а аз крачех след тях, гледах ги и се борех с желанието да ги настигна и сам да ритна топката. Не

забелязах стърчащия над земята корен. Спънах се, паднах, ударих коляното си в камък и болката беше така неочаквана и рязка, че извиках. Момчетата се спряха, сякаш моят вик ги удари. Топката самотно се затъркаля по склона, а те забравиха за нея, обърнаха се към мен. Аз се опитах да ям се усмихна и им махнах с ръка — вървете, исках да кажа, по-нататък, да гоните топката си, дребна работа, съвсем не ме боли. А те стояха и ме гледаха.

Аз се приповдигнах, но да стана не можах. Ясно — разтегнал съм сухожилието. Момчетата притичаха при мен. Едното, по-голямото, попита:

— Много ли ви боли?

— Не, не много.

— Ще изтичам за лекар — каза другото.

— Бягай — каза по-големият. — Ще почакаме.

— Какво правите, момчета — казах аз. — Разтегнал съм сухожилието. С кого не се случва? Сега ще мине.

— Разбира се — каза по-големият.

И сякаш болката го послуша, отслабна, скри се. Децата мълчаха, гледаха ме сериозно. Само най-малкият изведнъж заплака и по-големият му каза:

— Бягай в къщи.

Той изтича.

Дойде лекарят. Оказа се, че той живее в съседната къща. Прегледа крака, направи ми инжекция и децата веднага изчезнаха, само звукът от играта с топка ми напомняше известно време за тях.

Лекарят ми помогна да се добера до в къщи. Аз отказвах, уверявайки го, че ще тръгна сам.

— Не ме боли и ще мога да стъпя — казвах аз. — Болка имаше само в първия момент. Момчетата биха могли да потвърдят.

— Вие наш гостенин ли сте? — попита лекарят.

— Да.

— Тогава е ясно — каза лекарят.

В къщата, независимо от ранния час, се бяха събрали всички. Положението на бабата станало по-лошо. Толкова, че трябваше срочно да се откара в болница за операция.

Аз се приближих до Лина. Тя беше бледа. Под очите ѝ имаше сини кръгове.

— Всичко ще мине, ще бъде добре — казах аз.

Тя не чу добре казаното. Огледа ме, сякаш не ме позна.

— Всичко ще мине — повторих аз.

— Благодаря. Вие сте паднали?

— Нищо страшно няма. Вече не ме боли.

— А баба много я боли.

— А защо не й направят инжекция? На мен инжекцията ми подействува веднага.

— Не бива. Вече нищо няма да помогне.

— Аз бих желал с нещо да бъда полезен.

— Тогава излезте. — Тя каза това, без да желае да ме обиди. С равен, безизразен глас, сякаш ме бе помолила да донеса вода. — Идете някъде. Пречите ни.

Отидох в градината. Бях излишен. Аз наистина се стараех да не се обиждам. На нея й беше тежко. На всички им беше тежко.

Аз видях как те заминаха. Останах сам в къщата. Качих се горе в зоопарка. Котката ме позна, дойде до мрежата и се притисна в нея, въртейки опашка. Домашните котки не бива да живеят в клетки, но тя беше тук екзотичен, рядък звяр. Аз също бях рядък звяр, който не разбираше какво става наоколо и не можеше да разчита на внимание. Близостта, приятелството на тези хора, което аз считах, че съм придобил през последните дни, изчезнаха. Моята непълноценност бе открита. Но в какво се състоеше непълноценността? Аз трябва да отида в болницата — там ще науча нещо важно. Никой не ме е викал там и най-вероятно е присъствието ми да бъде нежелателно. И все пак аз не мога да не отида. Това беше повече от любопитство, това беше търсене на тайната, която се въртеше между пръстите като молец, близка, очевидна, но също като молец неуловима.

Никой не ме спря пред входа на болницата. Само девойката пред пулта ме попита с какво може да ми помогне. Аз казах името на бабата и девойката ме изпрати до асансьора.

Вървах по дълъг, странен, съвсем не болничен коридор. До стените му имаше плътно наредени едно до друго кресла. В креслата седяха хора. Те бяха здрави, съвършено здрави. Седяха и мълчаха.

Пред матовата врата на операционната видях моите другари. И Лина, и баща й, и братята й. Тук също в креслата седяха нашите общи познати — тези, които работеха заедно с нас, живееха до нас. Лина ме

погледна. Погледът ѝ се плъзна по моето лице. В очите имаше болка. Аз се отпуснах в свободното кресло. Неловко беше да разглеждам хората, които не се интересуваха от мен. Вече знаех в какво се заключаваха тяхната странност.

Не се наложи дълго да чакаме. Неочаквано, сякаш невидим вълшебник ги погали с длан: хората оживяха, засияха, размърдаха се. Някой каза: „Дадоха наркоза.“ Договориха се кой ще остане да дежури тук, кой ще се върне след операцията, кога ще престане да действа наркозата и кога ще се възобновят болките.

Лина дойде при мен. Аз станах.

— Извинете — каза тя. — Аз съм много виновна, но вие разбирате.

— Разбирам. Как мога да се сърдя? Само ми е тъжно, че съм чужд.

— Не бива. Вие не сте виновен.

— Знаете ли, днес, когато паднах, при мен изтичаха децата и останаха, докато дойде лекарят.

— А как иначе?

При нас дойде нейният баща.

— Благодаря ви, че дойдохте — каза той. — Вземете, моля ви, със себе си Лина. Ние тук ще се справим без нея. Професорът ме увери, че операцията ще мине успешно.

— Аз ще остана, татко — каза Лина.

— Както решиш.

— Разберете — каза Лина, когато баща ѝ се отдалечи, — много трудно би било да се обясни всичко от самото начало. За нас това е така естествено, както да се яде, пие, спи. Децата се учат на това от първите дни на живота си.

— Това винаги ли е било?

— Не. Няколко поколения вече се научиха на това. Но потенциално това е съществувало винаги. Може би у вас то е скрито дълбоко в мозъка. Дори е странно да се помисли, че другите светове са лишени от това. Нали у всяко разумно същество съществува желанието да притежава такава способност. Нима не е така?

— Да — казах аз, — ако на човека до теб му е болно... Особено ако близък човек не се чувства добре, на тебе ти се иска да споделиш с него болката.

— И не само болката — възрази Лина, — радостта, също. Помниш ли първия ден, в който пристигна? Ти се чувствуваше гадно. Баща ми малко можеше да ти помогне — основната тежест във връзка със заболяването на баба ми падна върху неговите плещи — той е синът. Дори, посрещайки те на космодрума, той трябваше да помогне на бабата. Това е толкова по-трудно, колкото си по-далеч от човека, на когото помагаш. А на тебе ти се стори, че баща ми не е вежлив. Нали?

— Не съвсем, не...

— И той трябваше да се погрижи за твоето лошо състояние. Ти си гостенин. Аз просто се учудвах как баща ми е пътувал до дома. И той веднага ме смени в дежурството до леглото на баба. Аз те видях през прозореца и ти ми хареса. Оставах с теб всеки ден и всеки ден заради тебе имах главоболие.

— Прости — казах аз. — Не знаех.

Аз разбрах, че именно сега в болницата ние незабелязано преминахме на „ти“. Навярно трябваше да направим това по-рано.

— Прости — повторих аз.

— Така дори е по-добре. Представям си как ти би се възмутил, научавайки за подобно гостоприемство.

— Аз бих заминал.

— Знам. Добре, че не замина. А сега си върви. Аз ще се върна утре сутринта. Ще почукам на вратата ти. Ние имаме какво да си кажем.

— Да — съгласих се аз.

— Ако ти спиш, аз ще чукам силно и ще те разбудя.

— Аз няма да спя.

Отново вървах по дългия коридор на болницата, където седяха роднините и приятелите на тези, които не се чувствуваха добре. Те бяха дошли тук, за да споделят болките на другите хора. И нямаше никаква телепатия. Просто хората знаеха, че са нужни един на друг.

Добрах се пеш до в къщи. Кракът леко ме наболяваше, но аз се стараех да не мисля за болката. Понякога тя се възобновяваше и се стараех да ме овладее, и този от минувачите, който се оказваше по-близо от всички останали до мен, се оглеждаше, после насочваше погледа си към мен и веднага ми ставаше по-леко. Но аз ускорявах крачките, за да не затруднявам хората. Срегнах млади жени. Те носеха големи букети цветя. Спряха се бързейки весело за нещо, видяха моята

посърнала физиономия и ме възнаградиха със своята радост. Чуждата радост ме обля с ароматен свеж душ. Старецът, който седеше на пейката, подпрял се на бастун, ме дари със спокойствие. Така се случваше с мен и по-рано. Но аз не забелязвах връзката между моите преживявания и другите хора.

На тях им е по-трудно, и по-лесно да живеят, отколкото на нас. Те могат да дарят и да приемат даровете. Но при това те са длъжни да дарят и да приемат даровете. Нито един от тях не може да се обгради от хората, защото ако ние виждаме човешките сълзи, то те ги чувствуват.

В този ден аз станах завистлив. Аз им завиждам и понякога дори чувствувам към тях нещо от рода на неприязън. Винаги ще бъда чужд за тях, като просяк сред щедри богаташи. Мога да приемам дарове, но не съм способен да дарявам.

Когато срокът на моето гостуване изтече, аз отлетях за Земята. На космодрума ме изпрати само Лина. С останалите се сбогувах в града. Така беше уговорено предварително.

Ние седяхме в празната и безлика чакалня. До излитането оставаше достатъчно време, за да си кажем твърде много и твърде малко, за да се наприказваме.

— Аз бих искала да отлеля с тебе на Земята — каза Лина.

— Не — казах аз — ти знаеш това. Ти ще загинеш на Земята. Тук товарът от радост и мъка е разпределен между всички. На Земята ти ще бъдеш убита от тъга и болка, веселие и лудост, скука и нетърпение на милиарда хора. Ти няма да можеш да се справиш с такъв товар. Ти няма да можеш да делиш с мен само моята радост и само моята скръб.

— Няма да мога — съгласи се Лина. — Ти си прав и това е много печално.

— Аз няма да мога да живея с теб, чувствувайки как ти си самотна и как аз не мога да ти дойда на помощ, ако моята помощ ти е необходима.

— Но, може би, ти все пак ще останеш с нас. Тук? С мен?

В гласа ѝ нямаше увереност.

— Спомни си — казах аз — този ден, когато на твоята баба направиха операция. Дойдох при вас, но аз бях спял сред виждащите. Не мога да остана.

Всичко това вече беше казано и вчера, и завчера. Ние само повтаряхме диалога, знаейки с какво той ще свърши, но не можехме да не го повтаряме, защото оставаше нелепата надежда, че може да се намери някакъв компромис, да се измисли нещо и тогава няма да има нужда да се разделяме.

А когато вече стоях до стълбата, Лина се приближи до мен, съвсем близко, така че аз виждах черните точки в нейните сребърни очи. Тя каза:

— Запомни какво мм е сега.

И към моята тъга се прибави нейната тъга, и стана тъмно, и аз се хванах за нейната ръка, за да не падна. Но никой от минаващите край нас пътници не ми помогна, не раздели с мен тази тъга, защото в живота има моменти, когато трябва да се въздържиш от желанието да се притечеш на помощ. Макар че това представляваше трудност за минаващите край нас и те се стараеха да минат настрана.

След това последва пътуване, претоварване, друсане. Но аз бях съвършено здрав и се чувствавах отлично. Аз знаех защо — там далече седи Лина, седи Лина в своята стая на втория етаж и стиснала главата си с длани — така ѝ е болно и тежко. И аз ѝ се сърдех, аз се стараех да я убедя: забрави ме, глупавичката ми, мила моя, не ми отнемай тази болка...

Така ми се иска да се върна там, но аз никога не ще мога да сторя това.

Разказът е публикуван в сп. „Космос“, бр.10 от 1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.